

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-PT

Datum: 12. maj 2009.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija Iain Bonomy, predsjedavajući
sudija Christoph Flügge
sudija Michèle Picard

V.d. sekretara: g. John Hocking

Odluka od: 12. maja 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU ZA ODBACIVANJE ZBOG ZLOUPOTREBE
POSTUPKA**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi:

g. Radovan Karadžić

Prijevod

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu za odbacivanje zbog zloupotrebe postupka" (dalje u tekstu: Zahtjev) koji je optuženi podnio 14. aprila 2009. i ovim donosi odluku u vezi s tim.

Kontekst i argumenti

1. Kako se navodi u Zahtjevu, pripadnici snaga NATO-a su 2. decembra 2008. oko 03:00 sati "upali" u kuću supruge optuženog na Palama, Bosna i Hercegovina, tvrdeći da postupaju u ime Međunarodnog suda. Jedan medijski izvor je potvrdio da su vojnici NATO-a viđeni kako iz kuće iznose kutije i kofere. Predstavnik za štampu NATO-a je navodno izjavio da je svrha ove operacije bio pretres u svrhu pronalaženja dokaza o vezi optuženog sa preostalim bjeguncima koje traži Međunarodni sud.¹ Pretres, ovog puta u kući koja pripada svastici optuženog, takođe na Palama, obavljen je 27. marta 2009. On je proveden na osnovu naloga za pretres i zapljenu koji je izdao jedan bosanski sud u Sarajevu.² Nalog je izdao "pretpretresni sudija koji pruža pravnu pomoć [Međunarodnom sudu]" kako bi "bili pronađeni ključni dokazi za krivični postupak pred [Međunarodnim sudom] za zločine genocida, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine".³ U nalogu su takođe imenovana dva službenika Tužilaštva (dalje u tekstu: tužilac) za koja se navodi da pružaju podršku međunarodnom tužiocu u Tužilaštvu BiH koje je trebalo da koordinira provođenje naloga.⁴

2. Poslije decembarske operacije, jedan od pravnih saradnika optuženog pismeno se obratio Uredu Visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini tražeći informacije o tome. Rečeno mu je da taj Ured u tome nije učestvovao i da kontaktira druge nadležne organe, ne navodeći konkretno koji su to organi.⁵ Optuženi je pred Vijećem prvi put pokrenuo ovo pitanje na statusnoj konferenciji održanoj 19. januara 2009, kada mu je pretpretresni sudija sugerisao da podnese pismeni zahtjev ukoliko smatra da postoji veza između pomenute operacije i

¹ Zahtjev, par. 2–3, vidi takođe Bosnia News, "NATO Troops Raid Home of Serbian War Criminal Radovan Karadžić's Wife" (2. decembar 2008), <<http://bosnianews.blogspot.com/2008/12/nato-troops-raid-home-of-serbian-war.html>>.

² Zahtjev, par. 6.

³ Zahtjev, Dodatak I, str. 1.

⁴ Zahtjev, Dodatak I, str. 4.

⁵ Zahtjev, par. 4–5.

Prijevod

Međunarodnog suda.⁶ Poslije pretresa u martu, optuženi se pismeno obratio tužilaštvu tražeći informacije o dva pretresa i nije dobio nikakav odgovor.⁷ Optuženi je 2. aprila 2009. pokrenuo ovo pitanje pred Vijećem i preporučeno mu je da podnese pismeni zahtjev ukoliko ima dokaza o protivpravnom postupanju Međunarodnog suda.⁸ Jedan od pravnih saradnika optuženog zatim se pismeno obratio Sekretarijatu, tražeći daljnje informacije o oba pretresa, kao i to da komandantu NATO-a u Sarajevu i Uredu Visokog predstavnika Sekretarijat uruči dopise sa istim zahtjevima. Sekretarijat je negirao da posjeduje ikakve informacije o tim pretresima ili da ima ikakve veze s njima i odbio je da uruči navedene dopise navodeći da optuženi to može sam učiniti.⁹

3. Optuženi tvrdi da je jedina svrha tih pretresa, sa kojima je, između ostalog, povezano i tužilaštvo, da se njemu onemogući da pripremi odbranu i da njegovo suđenje bude pravično. On takođe tvrdi da su oni imali za cilj da "zastraše i obeshrabre njegove potencijalne svjedoke u Bosni".¹⁰ On traži da Vijeće provede "raspravu s izvođenjem dokaza na kojoj bi se mogli utvrditi eventualno opravdanje i odgovornost za te pretrese i, poslije zaključenja te rasprave, ili umjesto takve rasprave, odbaciti optužnica ili obustaviti postupak, uslijed zloupotrebe postupka u ovom predmetu".¹¹

4. U "Odgovoru tužilaštva na Zahtjev za odbacivanje zbog zloupotrebe postupka", dostavljenom 27. aprila 2009. (dalje u tekstu: *Odgovor*), tužilaštvo tvrdi da u Zahtjevu optuženog nije pokazana nikakva zloupotreba postupka niti kršenje njegovih prava. Tužilaštvo napominje da nije imalo nikakve veze s prvim pretresom, dok su drugi "provele bosanske vlasti, postupajući u skladu s nalogom za pretres, uz učešće [tužilaštva]". Kako navodi tužilaštvo, nijedan pretres nije bio skopčan s kršenjem prava optuženog, a kamoli teškim kršenjem, što je neophodno da bi neka optužnica mogla biti odbačena ili da bi se odobrila obustava postupka kako to iziskuje praksa Međunarodnog suda.¹² Tužilaštvo takođe osporava tvrdnju optuženog da pretresi, od kojih je samo jedan imao veze s tužilaštvom, predstavljaju postupanje sračunato na to da se zastraše ili obeshrabre potencijalni svjedoci optuženog. U

⁶ Zahtjev, par. 6; vidi takođe Statusnu konferenciju, T. 95–100 (19. januar 2009.).

⁷ Zahtjev, Dodatak D.

⁸ Zahtjev, par. 8; vidi takođe Statusnu konferenciju, T. 181–185 (2. april 2009.).

⁹ Zahtjev, par. 9; Dodaci E, F i G.

¹⁰ Zahtjev, par. 1, 10–13.

¹¹ Zahtjev, par. 18.

Prijevod

prilog tome, tužilaštvo ukazuje na nalog za pretres, u kom se navodi da je cilj pretresa bio da se prikupe dokazi relevantni za postupak pred Međunarodnim sudom.¹³

5. Tužilaštvo u Odgovoru od 21. aprila 2009. napominje da je njegova kancelarija u Sarajevu primila kopije dokumenata zaplijenjenih tokom drugog pretresa. Tužilaštvo navodi da će, kada oni budu primljeni od strane tužilaštva u Haagu, izvršiti svoje obaveze objelodanjivanja optuženom.¹⁴

6. Optuženi je 4. maja 2009. podnio "Zahtjev za daljnje objelodanjivanje i produženje roka za repliku: Zahtjev za odbacivanje zbog zloupotrebe postupka" (dalje u tekstu: Zahtjev za objelodanjivanje i produženje roka), u kom je zatražilo od Vijeća da naloži tužilaštvu da u skladu s pravilima 66(B) i 68, (i) objelodani sve dokumente koji su u njegovom posjedu a tiču se pretresa od 2. decembra 2008, i (ii) sve dokumente koji pokazuju opravdanje za pretres od 27. marta 2009.¹⁵ Pored toga, on je zatražio da Pretresno vijeće na osnovu pravila 54*bis* izda nalog NATO-u za dostavljanje informacija koje su u njegovom posjedu a koje pokazuju opravdanje za pretres od 2. decembra 2008. i eventualne kontakte koje je imao sa tužilaštvom u vezi s tom pretresom. On je takođe zatražio produženje roka u kom može zatražiti odobrenje za ulaganje replike na Odgovor. Vijeće je 5. maja 2009. odbilo ovaj zahtjev bez prejudiciranja na osnovu toga što je preuranjen budući da su tvrdnje o zloupotrebi postupka trebale biti raspravljene na statusnoj konferenciji zakazanoj za sljedeći dan.¹⁶

7. O pitanjima pokrenutim u Zahtjevu dalje je bilo riječi na statusnoj konferenciji održanoj 6. maja 2009., kada je pretpretresni sudija upitao tužilaštvo da li je u posjedu dokumenata zaplijenjenih prilikom druge pretrage. Tužilaštvo je objasnilo da ti dokumenti još nisu u Haagu, ali je izjavilo da treba svaki čas da ih primi. Tužilaštvo je dalje napomenulo da će "izvršavanje [njegovih] obaveza objelodanjivanja [kada je riječ o zaplijenjenim dokumentima] biti u skladu s mjerodavnom sudskom praksom". Optuženi je iznio tvrdnje koje

¹² Odgovor, par. 1–5, 7.

¹³ Odgovor, par. 6.

¹⁴ Odgovor, par. 4.

¹⁵ Zahtjev, par. 1–10.

¹⁶ Odluka po Zahtjevu za daljnje objelodanjivanje i produženje roka za repliku u vezi sa Zahtjevom za odbacivanje zbog zloupotrebe postupka, 5. maj 2009.

Prijevod

su u velikoj mjeri slične onima pokrenutim u Zahtjevu a zatim je napomenuo da su članovi njegove porodice koji su bili prisutni tokom drugog pretresa mogli vidjeti šta je odneseno.¹⁷

Mjerodavno pravo

8. U predmetu *Barayagwiza*, Žalbeno vijeće Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (dalje u tekstu: ICTR) na sljedeći način je definisalo doktrinu zloupotrebe postupka:

[N]a doktrinu zloupotrebe postupka može se pozivati po slobodnom nahođenju. To je postupak kojim sudije mogu odbiti da vrše sudsku nadležnost u slučajevima u kojim bi se vršenje te nadležnosti u svjetlu teških i flagrantnih kršenja prava optuženog pokazalo štetnim po integritet suda.¹⁸

Vijeće je dalje napomenulo:

[N]a doktrinu zloupotrebe postupka može se osloniti u dvije različite situacije: (1) ukoliko je odgoda učinila nemogućim pravično suđenje optuženom; i (2) ukoliko bi u okolnostima konkretnog slučaja, nastavljanje suđenja optuženom bilo u suprotnosti sa osjećajem suda za pravdu, uslijed neprimjerenog ili nedoličnog ponašanja u pretpretresnoj fazi.¹⁹

9. Doktrina zloupotrebe postupka je takođe pokrenuta u predmetu *Nikolić*, u kom je optuženi tvrdio da je njegova "otmica" iz tadašnje Savezne Republike Jugoslavije i predaja SFOR-u u Bosni i Hercegovini, koja je rezultirala njegovim izručenjem Međunarodnom sudu, iziskivala odbacivanje optužnice protiv njega. Vijeće je, pozivajući se na Odluku u predmetu *Barayagwiza*, ponovilo da, prije nego što se može pozvati na doktrinu zloupotrebe postupka, mora biti jasno da su prava optuženog flagrantno povrijeđena.²⁰ Pretresno vijeće je konstatovalo da je Nikolić navodno nezakonito uhapšen i sproveden sa teritorije SRJ od strane nepoznatih osoba koje su ga prebacile na teritoriju Bosne i Hercegovine, i da ni SFOR ni tužilaštvo nisu bili umiješani u te radnje. Vijeće je zatim zaključilo da, uprkos otmici i količini nasilja koje je navodno upotrijebljeno protiv Nikolića tokom njegovog prebacivanja u Bosnu i

¹⁷ Statusna konferencija, T. 212-213 (6. maj 2009.).

¹⁸ *Tužilac protiv Barayagwize*, predmet br. ICTR-97-19-AR72, Odluka, 3. novembar 1999. (dalje u tekstu: Oduka u predmetu *Barayagwiza*), par. 74.

¹⁹ Odluka u predmetu *Barayagwiza*, par. 77.

²⁰ *Tužilac protiv Nikolića*, predmet br. IT-94-2-PT, Odluka po podnesku odbrane kojim se osporava vršenje nadležnosti Međunarodnom sudu, 9. oktobar 2002. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Nikolić*), par. 111.

Prijevod

Hercegovinu, nije bilo flagrantnog kršenja Nikolićevih prava kao ni osnovnog načela zakonitog postupka.²¹

10. U postupku po žalbi, Žalbeno vijeće je zaključilo da se radi o pitanju nadležnosti *ratione personae* koja zavisi od toga da li postoje okolnosti koje bi iziskivale odricanje od nadležnosti i puštanje optuženog na slobodu. U sklopu navedene analize, Žalbeno vijeće je razmotrilo da li kršenje ljudskih prava optuženog iziskuje odricanje od nadležnosti Međunarodnog suda.²² Žalbeno vijeće je zatim konstatovalo sljedeće:

Iako procjena težine kršenja ljudskih prava zavisi od okolnosti u svakom pojedinom slučaju i ne može se izvesti *in abstracto*, određena kršenja ljudskih prava toliko su ozbiljnog karaktera da nalažu odbijanje vršenja nadležnosti. Bilo bi neprimjereno za jedan sud da sudi žrtvama tih kršenja. Izuzev u tako izuzetnim slučajevima, međutim, pravno sredstvo odricanja od nadležnosti obično je, po mišljenju Žalbenog vijeća, neproporcionalno. Mora se uspostaviti prava mjera između temeljnih prava optuženog i suštinskih interesa međunarodne zajednice za krivično gonjenje lica optuženih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.²³

11. Žalbeno vijeće je dalje zaključilo da Nikolić nije pokazao da su tokom hapšenja flagrantno prekršena njegova prava.²⁴ Pretresno vijeće napominje da, nasuprot tvrdnji optuženog da se odluka u predmetu *Nikolić* u velikoj mjeri zasnivala na činjenici da tužilaštvo nije imalo veze sa hapšenjem,²⁵ Žalbeno vijeće je konstatovalo da ne može biti odricanja od nadležnosti čak i ukoliko se postupanje osoba koje su uhvatile Nikolića pripíše SFOR-u i, samim tim, tužilaštvu.²⁶

Diskusija

12. U svjetlu činjenice da je o ovom pitanju raspravljano na statusnoj konferenciji 6. maja 2009. i uzimajući u obzir cjelokupni materijal i tvrdnje koje je iznio optuženi, Pretresno vijeće je mišljenja da rasprava s izvođenjem dokaza ne bi doprinijela njegovom razumijevanju okolnosti. Vijeće takođe upućuje na Zahtjev optuženog za objelodanjivanje i produženje roka, koji je odbačen bez prejudiciranja, kao i njegove izjave na statusnoj konferenciji. Zahtjev za

²¹ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Nikolić*, par. 114, 116.

²² *Tužilac protiv Nikolića*, predmet br. IT-94-2-AR73, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi sa zakonitošću hapšenja, 5. juni 2003. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Nikolić*), par. 18-19.

²³ Odluka po žalbi u predmetu *Nikolić*, par. 30 (fusnote izostavljene)

²⁴ Odluka po žalbi u predmetu *Nikolić*, par. 32-33.

²⁵ Zahtjev, par. 16.

²⁶ Odluka po žalbi u predmetu *Nikolić*, par. 18, 33.

Prijevod

produženje roka za ulaganje replike je učinjen bespredmetnim raspravom na statusnoj konferenciji i ovom odlukom. Pored toga, zahtjev optuženog za izdavanje naloga za objelodanjivanje i dalje je preuranjen budući da se tužilaštvo obavezalo da će ispuniti svoje obaveze objelodanjivanja na osnovu pravila 66 i 68 u vezi sa zaplijenjenim materijalom, čim bude u posjedu tog materijala. Pored toga, zahtjev optuženog za izdavanje obavezujućeg naloga NATO-u na osnovu pravila 54*bis* biće odbačen, budući da se nije pokazalo da je materijal koji traži optuženi relevantan za pitanje koje rješava Vijeće ni potreban za pravično rješenje tog pitanja, kako to nalaže pravilo 54*bis*(A)(ii).

13. Optuženi nije predočio Vijeću nikakve dokaze kojima bi pokazao da su tužilaštvo ili bilo ko drugi na ovom Međunarodnom sudu imali veze sa operacijom na njegovom porodičnom imanju 2. decembra 2008. Pored toga, optuženi nije iznio nikakve konkretne navode o izuzetno nedoličnom ponašanju organa koji su vršili taj pretres. Jedini dokaz o svrsi te operacije jeste to da su se oni odnosili na potragu za bjeguncima, a ne na predmet protiv optuženog. Stoga se ne postavlja nikakvo pitanje flagrantnog kršenja prava optuženog da bi se moglo pozvati na doktrinu zloupotrebe postupka i odbaciti Optužnicu s obzirom na tu operaciju.

14. Kada je riječ o pretresu provedenom u martu, Vijeće napominje da je on obavljen u skladu s nalogom za pretragu koji je izdao bosanski sudija, u skladu sa zakonima i propisima te države. Osim što je naveo da je taj pretres za posljedicu imao zastrašivanje svjedoka, optuženi nije iznio nikakve tvrdnje o neprimjerenosti ili izuzetno nedoličnom ponašanju od strane organa koji su ga proveli. Naprotiv, on je izjavio da su članovi njegove porodice prilikom pretresa mogli vidjeti šta je odneseno.²⁷ Pored toga, njima je uručena kopija naloga za pretres i spisak zaplijenjenih predmeta.²⁸ Tužilaštvo se takođe obavezalo da optuženom dostavi kopije zaplijenjenih dokumenata, u skladu s obavezama tužilaštva u pogledu objelodanjivanja na osnovu Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik). Prema tome, Pretresnom vijeću nije predočen nikakav materijal koji bi potkrijepio tvrdnju da su prilikom pretresa prekršena prava optuženog.

²⁷ Statusna konferencija, T. 212-213 (6. maj 2009.).

²⁸ Odgovor, par. 4.

Prijevod

15. Vijeće je razmotrilo tvrdnju optuženog da je pretres bio sračunat na zastrašivanje njegovih svjedoka i na taj način dovođenje u pitanje njegove teze odbrane. Međutim, nalog za pretres je sadržao obiman popis dokumenata relevantnih za predmet optuženog.²⁹ Pored toga, ukoliko optuženi iznosi tvrdnju da bi svaki pretres njegove porodične imovine, bez obzira na to kako je proveden, predstavljao flagrantno kršenje njegovih prava,³⁰ Vijeće ne nalazi nikakav pravni osnov za tu tvrdnju. Čak i kada bi dotični pretres bio proglašen nerazumnim ili u suprotnosti s pravima optuženog, pravno sredstvo ne bi bilo obustavljanje postupka, nego neka proporcionalnija mjera, kao što je izuzimanje dokaza koji su tom prilikom pribavljeni. Ovo je u skladu sa zaključkom Žalbenog vijeća u predmetu *Nikolić* prema kom bi samo teška kršenja ljudskih prava rezultirala odricanjem od nadležnosti pretresnog vijeća i odbacivanje optužnice. Međutim, optuženi nije pokazao da je njegovim pravima na pravično suđenje nanesena bilo kakva šteta.

16. Shodno tome, budući da optuženi nije pokazao nijedan razlog iz kog bi drugi pretres predstavljao flagrantno kršenje njegovih prava zbog kog bi Optužnicu trebalo odbaciti, Vijeće odbacuje njegovu tvrdnju.

Dispozitiv

17. Iz gorenavedenih razloga, na osnovu pravila 54 Pravilnika, Pretresno vijeće ovim:

- a. **ODBIJA** Zahtjev;
- b. **ODBACUJE** zahtjev optuženog za objelodanjivanje od strane tužilaštva, kao i njegov zahtjev za izdavanje obavezujućeg naloga NATO-u;
- c. **NALAŽE** tužilaštvu da neposredno nakon što ispuni svoje obaveze objelodanjivanja na osnovu pravila 66 i 68 Pravilnika u vezi s materijalima zaplijenjenim tokom pretresa u martu, dostavi obavijest u kojoj treba konkretno navesti koji su dokumenti tom prilikom objelodanjeni.

²⁹ Odgovor, Dodatak A, str. 2-3.

³⁰ Zahtjev, par. 12.

Prijevod

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleska verzija mjerodavna.

/potpis na originalu/
sudija Iain Bonomy,
predsjedavajući

Dana 12. maja 2009.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]